

УДК 338.48-6:378.013(477.74-22)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА ПІДГОТОВКИ ТУРИСТИЧНИХ КАДРІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПРИДУНАВ'І

Л. Сорока

*Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
м. Ізмаїл, Україна*

Розглядаються проблеми та перспективи розвитку туризму та підготовки туристичних кадрів в Українському Придунав'ї. Визначено пріоритетні напрями розвитку туризму в регіоні. Обґрунтовано доцільність підготовки туристичних кадрів зі спеціальності «Менеджмент туризму» в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті.

Ключові слова: туризм, Українське Придунав'я, потенціал, фахівці туристичної галузі, менеджмент туризму.

Сьогодні туризм – це найдинамічніша галузь світового господарства, чинник економічного та культурного розвитку країн, міжнародного взаєморозуміння та співпраці; джерело створення нових робочих місць та отримання прибутку, а також передумова захисту навколишнього середовища та історико-культурної спадщини націй.

Водночас розвиток туризму в Україні гальмується відсутністю комплексної системи державного управління та регулювання туризму в регіонах, повільними темпами інвестування туристичної галузі, незадовільним станом інфраструктури, а також недостатньою кількістю фахівців у сфері туризму. Розвиток туристичної сфери, що сприяє створенню нових робочих місць, особливо в регіонах з низькою зайнятістю населення та в сільській місцевості, зумовлює необхідність удосконалення системи підготовки кадрів для туризму, щорічного збільшення обсягу підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні висвітлені у публікаціях таких вчених як В.Г. Герасименко, О.О. Любіцева, М.П. Мальска, Т.Г. Сокол та ін. Напрями та концепції підготовки фахівців для туристичної галузі визначені у працях Д.Ж. Грейсона, В.А. Полякова, Л.В. Сакуна, В.К. Федоренко. Фахівці у сфері туризму вважають, що розвиток туризму залежить від багатьох факторів, у тому числі і значною мірою від наявності відповідних кадрів у галузі туризму. Однак, обсяги з підготовки туристичних кадрів не узгоджені з потребами певних регіонів. Невирішені ці питання й і в Придунав'ї.

Метою статті є окреслення проблем та перспектив розвитку туризму та підготовки нової глибокоосвіченої та висококультурної генерації кваліфікованих фахівців туристичної галузі в Придунайському регіоні.

За останні роки спостерігається стрімкий розвиток туристичного бізнесу, як у світі загалом, так й в Україні зокрема. Сьогодні в Україні, порівняно з 2000

роком, обсяг надання послуг з організації подорожей зріс на 122%, кількість громадян України, які виїжджали за кордон, підвищилася на 30%, кількість іноземних громадян, які відвідали нашу країну, становить 360% відносно рівня базового року. Відповідно збільшилася кількість туристів, яких обслужили суб'єкти туристичної діяльності України (у 2000 р. – 2014 тис. осіб, у 2009 р. – 3864 тис. осіб) та екскурсантів (у 2000 р. – 1644 тис. осіб, у 2009 р. – 3393 тис. осіб). За даними Державного комітету статистики України, найбільшою популярністю серед громадян України в останні роки користувалися Росія, Польща, Білорусь, Молдова, Угорщина, Румунія, Туреччина, Словаччина, Єгипет та Німеччина. Серед іноземців, які відвідали нашу країну, переважали громадяни (піддані) Росії, Польщі, Білорусі, Молдови, Угорщини, Румунії, Словаччини, Німеччини, Туреччини та Сполучених Штатів Америки.

Не становить винятку Українське Придунав'я, що пов'язано як з географічним положенням колишньої Бессарабії, так і зі змінами у самій структурі туристичного бізнесу. За даними Ізмаїльського міського статистичного центру, зареєстрованих у м. Ізмаїлі 2000 р. було зареєстровано 4 підприємства, що надають туристичні послуги, 2011 р. – 11 (туристичні фірми “Сам”, “Дунайтурсервіс”, “Компас”; туристична компанія “Гамалія”; туроператор “Бессарабія-тур”; мережа магазинів палаючих пугівок; туристична агенція “Ізмаїльський Фенікс Марин Лайн”; мережа туристичних агенцій “Феєрія мандрів”; Ізмаїльський інтерклуб моряків). У 2010 р. було обслужено туристів у 3,7 рази більше, ніж у 2001 р.

Останнім часом у м. Ізмаїлі стрімко зростають готелі та ресторани, що обслуговують як місцеве населення, так і туристів (готелі “Прем'єр-палац”, “Old Town”, “Юг”, “VIP”, “Фієста”).

Іноземний (в'їзний) туризм в Ізмаїлі розвивається завдяки відвідуванню нашого регіону громадянами Російської Федерації (27%), Молдови (35%), Болгарії (9%), Польщі (6%), Туреччини (5%), Італії (4%) та інших країн (14% – Фінляндія, Німеччина, Канада, США, Японія). Багато туристів відвідують Ізмаїл транзитом, прямуючи до Румунії, Болгарії, Польщі, Росії, країн верхнього Дунаю.

Отже, на підставі статистичних відомостей доходимо висновку, що туризм в Україні та м. Ізмаїлі зокрема розвивається сталими темпами, а обсяг споживання товарів і послуг туристичної діяльності зростає.

Серед пріоритетних видів туристичної діяльності в Українському Придунав'ї – лікувально-оздоровчий, культурно-історичний, зелений (екологічний), мисливський, сільський.

Лікувально-оздоровчий туризм на півдні Одеської області є традиційним. Найбільше великих рекреаційних приморських комплексів розташовано у Тарутинському (25 баз відпочинку і санаторіїв) і Кілійському (80 баз відпочинку і санаторіїв) районах. Багато курортних зон у Білгород-Дністровському районі: “Лебедівка” (30), “Сергіївна” (15), “Затока” (27). За сезон ці комплекси обслуговують понад 400 тисяч туристів з усієї України, а також зарубіжних країн – Молдови, Румунії, Болгарії, Росії, хоча деякі з перелічених країн мають власні бази відпочинку на території вказаних районів. У сфері туризму та надання послуг для відпочинку курортних зон зростає частка приватного підприємництва, розширюється мережа

міні-пансіонатів, міні-готелів, мотелів, кемпінгів.

Унікальним місцем Українського Придунав'я є дельта Дунаю, на території якої знаходяться заповідник міжнародного значення "Дунайські плавні" та заказник місцевого значення "Ліски".

На островах рукавів Дунаю (Кілійський район) розпочалася відбудова великого туристичного комплексу, який має стати базою відпочинку обласного значення.

Чимало мешканців міст надають перевагу відпочинку на лоні природи, тому останнім часом набуває розвитку зелений (екологічний) туризм. Для прихильників мисливства та рибальства в Ізмаїльському районі розвивається мисливський туризм. За цими напрямками туристичні послуги надають ТОВ "Карина" і "Придунав'я" (зелений туризм), ЧП "Дельта-Дунай" (мисливський туризм), туристичні фірми "Пелікан-тур" і "Вилкове-тур".

У Придунайському краї є умови та можливості для розвитку сільського (етнографічного) туризму, який пов'язаний з туристичними ресурсами села, а саме народними ремеслами, народними традиціями, що більшою мірою збереглися в сільській місцевості. За даними Всеукраїнського перепису населення (2001), українці у складі населення регіону становлять 36,9%, росіяни – 23,9%, болгары – 20,6%, молдавани – 12,5%, гагаузи – 3,6%, решта – представники інших національностей. Кожний народ має певне місце проживання та зберігає свої традиції, обряди, звичаї, національний одяг, кухню, усну народну творчість, музичну і танцювальну культури, національні ігри та особливості побуту. Це – великий арсенал для розвитку етнографічного туризму, який поки що є практично не розвинутим. Щоб село могло скористатися цим потенціалом, приймати туристів, надавати їм відповідні послуги, потрібно забезпечити цей напрям діяльності, а саме збагатити села фахівцями.

Ізмаїльська міська рада, згідно з Законом України, прийняла програму розвитку туризму Українського Придунав'я, спрямовану на розширення основних і додаткових туристичних послуг, поліпшення якості туристичної діяльності та обслуговування, забезпечення охорони туристичних ресурсів, їх збереження та відновлення, раціонального використання, забезпечення безпеки туризму. Програма передбачає розвиток пріоритетних напрямів державної політики в галузі туризму, а саме розвиток в'їзного та внутрішнього туризму.

У Придунав'ї втілюється в життя проект Фонду підтримки підприємств "Бізнес-інфраструктура Одеської області, Єврорегіон Нижній Дунай" і програма ТАСІС Європейського Союзу, спрямовані на залучення до сфери туризму малих підприємств.

Однак у розвитку туризму Придунайського краю існують певні проблеми:

- 1) через брак інвестиційних ресурсів занепадають історичні пам'ятки, забруднюються рекреаційні території;
- 2) якість туристичних послуг, які надають приватні підприємці, у більшості випадків не відповідає світовим стандартам;
- 3) асортимент туристичних послуг, які надають туристичні агентства, недиференційований і не передбачає вибору видів відпочинку;
- 4) працівники підприємств туристичної галузі не завжди мають спеціальну

освіту, а тому вони не спроможні:

- дослідити ринок туристичних послуг і визначити ефективні напрями розвитку туристичної галузі;
- оцінити можливості використання особливостей природи краю, його історії, архітектури та розробити проекти туристичних маршрутів, екскурсій, подорожей, турів;
- спланувати систему заходів із забезпечення необхідної якості турпродукту;
- організувати підготовку, презентації та поширення спеціалізованої туристичної інформації, налагодити зв'язки з громадськістю, з засобами масової інформації тощо.

Окреслені проблеми впливають на кількість туристів і, відповідно, призводять до зменшення доходів району, області, держави від туристичного бізнесу.

З метою розширення сфери туристичної діяльності, збільшення доходів від туристичної діяльності, ефективного використання історико-культурних і природних ресурсів, удосконалення мережі торговельно-побутового та рекреаційного обслуговування міста, поліпшення якості туристичних послуг необхідно забезпечити сферу надання туристичних послуг фахівцями, а саме:

- туроператорами, які будуть організовувати та забезпечувати створення туристичного продукту, реалізовувати та надавати туристичні послуги;
- турагентами, які провадитимуть посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів та інших суб'єктів туристичної діяльності;
- менеджерами;
- гідами-перекладачами;
- екскурсводами;
- спортивними інструкторами;
- фахівцями туристичного супроводу;
- іншими суб'єктів підприємницької діяльності, що мають надавати туристичні послуги в сфері реклами; перевезення; тимчасового розміщення; харчування; екскурсійного, спортивного, розважального та іншого обслуговування.

З понад 20 державних і недержавних вищих навчальних закладів України, які готують фахівців зі спеціальності “Туризм”, кілька знаходяться в Одеській області. Провідними серед них є Одеський державний економічний університет та Ізмаїльський державний гуманітарний університет. Як правило, кращі спеціалісти не дуже охоче поміщають великі міста. Фахівців з туризму для українського Придунав'я фактично готує лише Ізмаїльський державний гуманітарний університет (ІДГУ): щороку це 30 осіб (ліцензійний обсяг – фахівців зі спеціальності “Туризм”. Така кількість випускників, тільки частково задовольняє потреби південно-західної частини Одещини. На наш погляд, доцільно додатково організувати в ІДГУ навчання студентів за спеціальністю “Менеджмент туризму”.

Сучасний фахівець з туризму повинен мати необхідний діапазон знань і практичних вмінь, які допоможуть йому дослідити ринок туристичних послуг, визначити ефективні напрями розвитку туристичної галузі, вдало розподілити туристичні продукти, дотримуючись системного підходу до розробки управлінських рішень.

ІДГУ здатний готувати „озброїти” фахівців знаннями економіки туризму, менеджменту та маркетингу туризму, організації сфери туристичних та екскурсійних послуг, транспортних подорожей та активного туризму, туристичного краєзнавства та країнознавства, професійного спілкування державною та іноземними мовами та ін.

Отже, туризм як галузь економіки в Україні і, зокрема, в Українському Подунав'ї, розвивається сталими темпами, обсяги споживання товарів і послуг туристичної діяльності зростають. Все це позитивно впливає на розвиток різних галузей економіки, пов'язаних з туристичною індустрією, та створення структурних підрозділів у сфері відпочинку, які можуть бути використані не тільки для туристів, а й для місцевого населення. Завдяки цьому розширюються сфери туристичних послуг, удосконалюється інфраструктура, збільшується кількість зайнятого у туристській діяльності населення, поповнюються бюджети регіону та країни за рахунок доходів від туристичного бізнесу.

Однак південь Одеської області відчуває гостру потребу в фахівцях зі спеціальності “Туризм” і “Менеджмент туризму”. Спеціалістів відповідних напрямів та належного рівня кваліфікації, які здатні до професійного саморозвитку, мобільності та швидкої адаптації до динамічних процесів соціально-культурної сфери, систем управління та організації праці за умов ринкової економіки, може готувати Ізмаїльський державний гуманітарний університет, який має для цього сучасну матеріальну-технічну базу, достатній науково-педагогічний потенціал, навчально-методичне забезпечення.

Формування системи підготовки кваліфікованих працівників для туристичної галузі, підвищення ефективності використання людських ресурсів, її структурна та технологічна перебудова повинні стати основними напрямками державної політики у сфері туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Сакун Л.В.* Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира: Монография. – К.: МАУП, 2004. – 399 с.
2. *Федоренко В.К., Фоменко Н.А., Скрипник М.І., Цехмістрова Г.С.* Педагогіка туризму. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 296 с.

*Стаття: надійшла до редколегії 28.05.2012
прийнята до друку 06.06.2012*

PROBLEMS AND PROSPECTS OF TOURISM AND TRAVEL STAFF TRAINING IN UKRAINIAN DANUBE

L. Soroka

*Izmail State University for the Humanities,
Izmail, Ukraine*

This article includes problems and prospects of tourism development and training of tourism personnel of Ukrainian Pridunavia. Also this article identifies priority areas for tourism development in the region. Tourism personnel training in management of tourism expedience in State Humanities Institute of Ismail.

Key words tourism, Ukrainian Pridunavia, potential, tourism industry professionals, management of tourism.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ПОДГОТОВКИ ТУРИСТИЧЕСКИХ КАДРОВ В УКРАИНСКИХ ПРИДУНАВЬЕ

Л. Сорока

*Измаильский государственный гуманитарный университет,
г. Измаил, Украина*

В статье рассматриваются проблемы и перспективы развития туризма и подготовки туристических кадров в украинских Придунавье. Определены приоритетные направления развития туризма в регионе. Обоснована целесообразность подготовки туристических кадров по специальности «Менеджмент туризма» в Измаильском государственном гуманитарном университете.

Ключевые слова: туризм, украинский Придунавья, потенциал, специалисты туристической отрасли, менеджмент туризма.